R. SURIÑACH SENTÍES

L'UNICH CONSOL

DRAMA

L'UNICH CONSOL

R. Suriñach Senties

L'ÚNICH CONSOL

DRAMA

BARTOMEU BAXARÍAS
IMPRESSOR : : P. Mercader, 10
BARCELONA : : : : : 1910

PERSONATGES

JOAN PUJOL	45 anys
ISABEL, la seva dòna.	32 »
ISABELETA, llur filla	8 »
ARNAU CAMPINS, ex-soci den Joan Pujol .	37 »
FRANCISCA, vella serventa d'Isabel. . .	55 »
REPRESENTANT	30 »
LLUIS, dependent.	20 »

La primera representació d'aquesta obra va donarse la nit del 12 d'Abril de 1910 en el Teatre Romea, ab la distribució que segueix:

Joan Pujol, senyor Guitart.—*Isabel*, senyora Baró (E.)—*Isabeleta*, nena Morer. — *Arnau Campins*, senyor Delhom.—*Francisca*, senyora Fremont.—*Representant*, senyor Capdevila (C.) — *Lluís*, senyor Vives.

Director de la Companyía: D. Enrich Guitart

Director artístich: D. Adrià Gual.

El drama passa en l'esquifit menjador del entressol de casa'l fabricant Joan Pujol, un d'aquells menjadors mancats de llum y tristos dels barris vells de Barcelona que ara desapareixen. Al fons se veu la porta de la escala y una a cada banda que dóna a les habitacions. En un recó, aprop de l'escalfa-panxes que estarà encès, una escala de cargol que comunica ab el magatzem. Per les parets cuadros dolents al oli, y, en el lloch més visible, una gran fotografía de la fàbrica. Sobre l'escalfa-panxes un rellotge dintre urna de cristall y florers o estatuetes vulgars a cada banda.

La làmpara y els mobles de cert valor però de gust deplorable.

Es al cor del hivern y han tocat les 8 del vespre. Han acabat de sopar. En Joan està preocupat, fumant un cigarro. La Isabel fa una labor ab els ulls baixos, amagant grans intranquilitats. La Isabeleta, la nena, s'esforsa davant d'un libre pera allunyar la sòn que la comensa a voltar.

La Francisca, respirant fadigosament, va y ve desparant taula.

Interrompent una estona llarga de silenci, diu en

JOAN

A n'aquesta criatura ja la volta la sòn.

ISABELETA

Oy, no, papa (*y fa un esfors pera obrir ben bé'ls ulls sobre 'l llibre*).

ISABEL (*sense treure els seus de la labor*)

Aquestes monges la fan entrar al colegi massa dematí y a n'aquesta hora ¡es clar! ja no's té dreta. Aviat al llit ¿sents, maca?

ISABELETA

Una miqueta més. No sé bé la llissó.

JOAN

Val més que demà saltis del llit una estona abans.

ISABEL

Sí, just.

JOAN (*malhumorat*)

Just! Just! No es bo encaparrarse abans d'anar al llit. Ja n'hi ha prou ab un que s'amohini a casa.

ISABEL

Tu?

JOAN

Jo. Donchs qui?

ISABEL

Rès, home, rès.

JOAN

Jo que fa temps que no menjo quan tinch gana ni dormo quan tinch sòn. Avuy mateix, ja t'ho he dit: Deu sab la hora que vindré a dormir. Ja fa temps que dura això... massa temps...

ISABEL

Desde que... (*però, repensantse, calla*).

JOAN

Què anaves a dir?

ISABEL (*torbada*)

No ho sè què anava a dir.

JOAN (*autoritari*)

Digues!

ISABEL

Donchs anava a dir que desde que vas renyir ab l'Arnau.

JOAN (*escarnintla*)

Que vas renyir! Que vas renyir! (*y afegeix sense convicció*) Que vam renyir! No sembla sinó que dubtis de mi. M'ho has fet contar trenta vegades còm va ser y encara dius «que vas renyir». Que potser no'm creus? Respòn, apa!

ISABEL (*diu pera dir*)

Y si, home; no t'haig de creure.

JOAN (*fent veure que està molt enfadat*)

Es que'm pensava!...

ISABELETA (*que fa estona que te'ls ulls fòra del llibre*)

No s'enfadin... no s'enfadin.

ISABEL (*ben amatenta y dolsa*)

Si no'ns enfadem, filla.

ISABELETA

Sempre s'enfaden y després jo'm faig un tip de plorar tota sola.

JOAN (*en veu forta*)

Veus? Veus què'ns hem de sentir dir?

ISABELETA

Me'n vaig al llit... me'n vaig al llit...

ISABEL (*se l'assèu a la falda*)

Vina aquí, tonta. Si'l papa y la mama s'estimen molt. Y ara!

(*En aquest moment se sent algú que parla alt, abaix, al magatzem. Fins se senten crits y esclamacions de discussió. La nena asseguda a la falda de la seva mare va dihent*).

ISABELETA

Feuse un petó si us estimèu. Apa, feuse un petó.

ISABEL

Y si que'ns el farem. Es clar! Tot desseguida.

ISABELETA

Apa, feusel. Papa! Papa!

JOAN (*que està abocat a la escala de cargol, escoltant, de sobte crida*).

Lluis! Què es això? Pugi!

ISABEL

Veus, nena? Ara té feyna el papa. Dígali bona nit y, apa, al llit! que demà serà un altre dia y ja veuràs que estarem carinyosos tots (*y afegeix per ella maleixa*). Demà...

JOAN (*cridant*)

Lluis! Li dich que pugi.

ISABELETA

Bona nit, papa.

ISABEL

La nena te diu bona nit.

(*Se sent pujar en Lluis sorollosament*).

JOAN (*sense tombarse*)

Bona nit!

(*Isabeleta s'en va, trista. La seva mare, passantli el bras pel coll li va dihent mentres desapareixen per la dreta*).

ISABEL

Té feyna, ara. Deixemlo estar. Demà, ja veuràs demà... (*Mentrestant apareix en Lluis*).

JOAN

Ni que hagués estat a la fí del món hauría trigat tant.

LLUIS

Es que...

JOAN

Deixis d'escuses, que may n'hi falten. Qui hi ha?

LLUIS

Hi ha 'l representant d'aquella casa de Manchester. Diu que ja ha vingut massa vegades, que tots ens rihem d'ell y que avuy no se n'anirà que no li parli.

JOAN

Perquè no li deya que era fòra? No sab què li tinch dit? No serveixen per rès, tan mateix.

LLUIS

Ja li he dit però ha estat inútil. Diu que sab que vostè es aquí.

JOAN (*resta una estona pensatiu y a la fí esclama*) Fàssil pujar.

LLUIS (*estranyat*)

Que pugi?

JOAN

Sí, home. Que es sort? Potser aquí no cridará tant. Tindrà més respecte. (*Però ell mateix s'acosta a la escala, baixa uns quants esglahons y diu):* Pugi, fassi'l favor de pujar.

(*Apareix el Representant. Es un home de 30 anys, aplomat y resolt, bregat en les coses de la seva feyna. Al veures en el menjador no agafa gens de timidesa.*)

JOAN

Segui.

REPRESENTANT (*permaneixent dret*)

Per lo que li haig de dir, no cal.

JOAN (*adonantse del dependent exclama furiós*)

Què fà aquí? Apa, a baix!

LLUIS

Esperava que m'ho manés. (*Se'n torna a baix, al magatzem, arronsant les espatlles ab despreci.*)

JOAN

Parli, que parlant la gent s'entén.

REPRESENTANT

No cal que parli perque vostè m'entengui. Ja's pot pensar lo què li haig de dir y lo què haig de voler.

JOAN

Sospito que no'ns entendrem si no comensa d'altra manera.

REPRESENTANT (*de mala gana*)

...Fà dos mesos, el senyor Arnau, el seu soci, va fer la proba d'aquella seda artificial de la casa que represento...

JOAN

Si, efectivament, me balla pel cap.

REPRESENTANT

Y després d'haver fet la proba, uns quans díes més tard, me'n va encomanar trescents kilos.

JOAN

Això ho ignoro. A fè que ho ignoro.

REPRESENTANT

Fassi memoria que vostè no ignora rès, home. No som pas nens.

JOAN

Oh! Es que si porta la qüestió an aquest terreno no l'escoltaré.

REPRESENTANT (*dominador*)
Vostè m'escoltarà perque cal que m'escolti.

JOAN
Fins suposant que l'Arnau....

REPRESENTANT (*interrompentlo*)
No suposant, no! Què s'ha cregut?

JOAN
Donchs donem per sentat que les hi va encarregar. Y què?

REPRESENTANT
Què vol dir y què? Que jo vaig fer el pedido a la casa de Manchester, que la casa se va posar a fabricar la seda desseguida, y que quan jo, la setmana passada,—el dimars? just, el dimars!—vaig avisar abaix que arribaría la expedició del 10 al 12, ni l'encarregat del magatzem, ni'l senyor Coma, ni ningú en sabía rès. Com si'ls hagués parlat de la lluna; igual. Vostè era fòra, vostè no hi era may. Y a la fí, després de moltes anades y vingudes, varen donarme el recado de que vostè deya que no's faría may càrrech de rès que's relacionés ab el senyor Arnau, que ja no era soci de la casa.
Això una casa formal no ho fà.

JOAN
Es clar com l'aigua. L'Arnau no soch jo.

REPRESENTANT
Allavores ho era: igual. Igual que si ho fós.

JOAN
Ah, no, senyor. Si ell les hi va encarregar enteguis ab ell.

REPRESENTANT (*aixecant la veu*)
Jo m'haig d'entendre ab la casa.

JOAN
No cridi tant.

REPRESENTANT

Dispensi, però tingui present lo que li he dit. Y crèguim: posis tractable, que tot se pot arreglar.

JOAN (*veyent solucions en porta*)

Si es vostè que vé ab sò de guerra, home!

REPRESENTANT

Que no li vindrà bé pagar la seda a trenta díes? Miraré d'allargarho fins a noranta ab el mateix descompte del 3 per cent.

JOAN

El pago fóra lo de menys, ho té entès? La meva casa podría pagarho tot al comptat.

REPRESENTANT

Miri: Donchs no tothom pot dir lo mateix.

JOAN

Que fà broma?

REPRESENTANT

No, senyor. Què haig de fer!

JOAN

Es que'm creya...

REPRESENTANT

Parlem clars. Que no li convé ara la seda? Siguim franch.

JOAN

No que no'm convé. Pel giro que dono al negoci no'n faría rès de la seda.

REPRESENTANT

Al últim vostè mateix confessa que sabía de que's tractava. Resumim pera acabar. La seda es seva y no se'n parli més. Si vostè em fà aquesta informalitat la contaré a tot arreu: al Foment, a la Borsa, a tot arreu. Y a vostè no

li convé gens que's parli de la seva casa; creguim a mí.

JOAN (*excitantse*)

Aclareixim aquestes paraules.

REPRESENTANT

No haig d'aclarir rès. Dich lo que penso.

JOAN

No tolero que se m'insulti. Ja se la pot confitar la seda. Si li va encarregar el meu soci, que se la quedi ell.

(*Mentres en Joan diu aquestes paraules, ha sortit Isabel per la dreta pera suplicar silenci per la nena, però, sense ser vista, escolta enguniosa.*)

REPRESENTANT (*en veu forta*)

Prou que ho faría si això fós al revés. Sàpiga que ja'l conech al senyor Arnau, y tot Barcelona que'l coneix prou bé. Y que tothom li dona la rahó en lo que li ha passat en aquesta casa; ho té entès?

Es molt honrat el senyor Arnau.

JOAN

Me n'alegro.

(*Al punt de veures descoberta, Isabel aparenta ignoscencia de lo que passa y diu ab dolcesa:*)

ISABEL

Dispensin. Joan: parlèu massa alt ab aquest senyor y no deixèu dormir la nena. (*Y se'n torna cap a dintre, posantse dolorosament una mà al front.*)

REPRESENTANT (*anantsen cap a la escala de cargol, en veu baixa, però enèrgica.*)

Ja li he dit tot lo que li havía de dir per ara. La expedició arriba del 10 al 12. Demà tornaré.

JOAN (*resta sol y aplanat y va murmurant*)

De coses més embolicades n'he sortit. Però... masses coses, masses alhora. (*Reacciona y crida, acostantse a l'escala de cargol*) Lluís! Lluís!

LA VEU DEN LLUIS (*desde abaix al magatzem*)

Què mana?

JOAN

Ja son fòra tots?

LA VEU DEN LLUIS

Què mana?

JOAN (*cridant més*)

Si ja són fòra tots?

LA VEU DEN LLUIS

Si, senyor.

JOAN (*se mira el rellotge. Seguidament esclama*)

En punt. No hi ha pas por de que's quedin un minut més. (*Després afegeix, cridant*). ¡Tanca!

(*Surt Isabel de bell-nou, molestada*)

ISABEL

No deixes dormir la nena ab aquets crits.

JOAN

Ja me'n vaig. Donem l'abrich y el barret que ja me'n vaig.

(*Isabel va a buscarho per la esquerra y torna desseguida*)

ISABEL

¿Tan tart com dius tornaràs?

JOAN

Estaría bé, a fe de Deu, que ara'm despedissis com dotze anys enrera. (*somrihént, pero ab un somriure orfe d'amor*) «Tan tart tornarás?» «Torna aviat que'm donarás una sorpresa!»

ISABEL (*ofegant un xiscle*)

¡Ay!

JOAN (*que en aquest moment li está d'esquena posantse l'abrich*)

¿Qué tens?

ISABEL

Rès... Una esgarrifansa de fret. Fa un día de fret avuy!

JOAN

Apa, apa, al llit aviat. Jo no tingués tantes feynes y me n'hi pogués anar.

(*Puja en Lluís, entrega les claus y diu:*)

LLUIS

Bona nit!

(*Joan no respòn. Isabel sí.*)

ISABEL

Bona nit!

(*Se'n va en Lluís, obrint la porta de la escala, content com si fugís d'una presó.*)

JOAN (*a la seva dòna*)

Adéu.

ISABEL

Abrigat forsa.

JOAN

Que m'abrigui, dius? Quin sant s'ha trencat el coll? Estàs molt amorosa aquest vespre, noya!

ISABEL (*torbantse y tremolosa*)

Ay! Jo... no...

JOAN (*tombantse*)

Altra vegada? No fà pas tan fred com això. Déu te fassi bona. Adéu, adéu. (*Tanca la porta d'una revolada.*)

(*Isabel resta sola. S'acosta a escoltar si la nena s'ha despertat ab el cop de la porta; després s'asseu y fà un gran sospir de llibertat, però no resta gens tranquila. Per la esquerra ve la Francisca de puntetes.*)

ISABEL

Entreu. Ja es fòra.

(*Francisca acaba d'entrar al menjador, mirant desconfiada encara a tots indrets.*)

Heu vist a l'Arnau?

FRANCISCA

No.

ISABEL

Li heu deixat la carta, encomanantla bé?

FRANCISCA

Si, nena.

ISABEL

No'm digueu nena. Necessitaría una paraula forta que'm fes reaccionar; que m'ofengués. No sé què es lo que m'empeny contra la meva voluntat.

FRANCISCA

Per mí sempre seràs la nena, y les coses que ara fas les veig ab els mateixos ulls que les bondats y les dolenteríes de quan eres petita.

ISABEL

Però no us esferehiu de que escolti a l'Arnau?

FRANCISCA

Pobreta! Conech el teu caràcter, sé còm ets feta y veig còm sufreixes cada día, a totes hores, ab aquest home que'ns fà tremolar a tots. Y quí t'aconsola, digues, sinó jo, quan necessitaría que m'aconsolessin a mi? Tú calles tan com pots, y ab totes aquestes van passant els anys y rès s'hi adoba. Es una cosa que deses-

pera perque jo t'estimo, nena, ja ho sabs que jo t'estimo, y voldría sentirte les rialles d'abans y veure l'alegría que teníes.

Però un día te revifes. —Què la dèu revifar? —penso jo.— Y tu em fas, torbada, més vermella que una brasa: —Ay, Francisca, us hauría de dir una cosa... Si'm volguessiu fer un gran favor! — Digues! Digues!— Y penso: —Mes que tonta! La sanch donaría per vèuret ben contenta.

Quan sé que's tracta de l'Arnau—que va sortir d'aquesta casa barallantse ab el teu marit y ab el cap alt y amenassantlo—t'haig de ser franca: m'esborrono. Però desseguida em dich: —Se tracta de la nena. Y la nena no pot fer gran cosa de mal. (*ab indignació*) Y sí'l fá, prou que se n'hi ha fet an ella, la pobreta.

Y te crech y faig lo que tú vols.

ISABEL

Sou bona, Francisca, y si us sentís el mon us pendria per dolenta.

FRANCISCA

El món! El món! No m'ha dat rès el món. Tot m'ho ha près el món. No més crech en tú. T'ho juro.

ISABEL (*acostàntseli*)

Oh! pobra dòna!

FRANCISCA

Ja ho sabs tú. L'home se'm va morir de mala manera. El noy va fugir de casa y may més se'n ha sabut rès, com si se l'hagués empassat la terra.

Allavores vivíem a la fàbrica, entre Vich y Manlleu; te'n recordes una mica? La era, aquell paller, més enllanet el camí de rosers que anava al riu ..

ISABEL

Sí, sembla que'l vegi...

FRANCISCA

Y aquell gos tan gros y tan pelut que tu no l'estimaves gens, y ell sempre't venía a la vora y se t'amansía? Y aquella cabra boja, clapada, ¡més bonica!... que tu li anaves tot el día al darrera y ella t'embestía de mala manera y't feya caure. T'havía costat més plors, pobreta!

Jo me'n recordo de tot, y me'n recordo que quan vaig comensar a no saber rès del noy tu't vas empiocar al veurem sempre trista, y m'aconsolaves. Que Deu t'ho pagui, nena, que Deu t'ho pagui!

ISABEL

Oh! No es alegre, no, la vida.

FRANCISCA

Després la noya (*al dir això, plora*) me va fer abaixar el cap. Ja ho sabs tu que'm va fer abaixar el cap.

ISABEL

No la podèu criticar gayre al davant meu la vostra filla.

FRANCISCA

Oh! No es lo mateix. Ella a casa era la Reyna. Tu aquí ets estat sempre una «màrtira».

Ella se veya voltada d'amor.

ISABEL (*mormura y resta distreta*)

Voltada d'amor.....

FRANCISCA

Cada vegada que'm va passar una d'aquestes desgracies jo'm desesperava. Y un sant home, vell, que havía estat sagristà de la Seu de Vich, un sant home que a tu 't feya por per la cara d'òliva que tenía, me deya sempre lo mateix: —Tot es natural que succeheixi. Al món no més passa lo què ha de passar.—

Y jo, mira, he acabat creyent això en totes les coses. May m'espanto de rès. M'arronso

d'espatlles. «Tot es natural que succeheixi, al món no més passa lo què ha de passar».

Però que tu siguis una «màrtira», no, això no. Ah, nena, nena! ¿Que no m'escoltes? ¿Que tremoles? Si t'arrepenteixes de lo que m'has fet fer, dígamho. Si vols que l' esperi al carrer y li digui que s'en torni, que tot ha estat una bojera, un mal entès, mànamho que ho faré.

ISABEL

No, Francisca, no. Deixeume sola. Està per arribar y no vull tornar enrera.

FRANCISCA

Adeu, nena, donchs. Sanch de les meves venes donaría pera vèuret ben alegre. (*Se'n và per la esquerra*).

Resta Isabèl sola. Mira'l rellotge. Té una esgarrifansa de fret. S'abriga ab un mocador de llana y s'acosta a l'escalfa panxes. S'alsa y va a escoltar a la porta. Rès. Mira cap ahont dorm la seva filla y, pensant quelcom esgarrifós, clou els ulls espasmòdicament. Torna a mirar el rellotge. Sent de sobte passos per la escala. S' apreta el cor. Se sent trucar temerosament, ab els nusos dels dits. Fa un gran sospir y, decidida, obra. Entra Arnau.

ARNAU

Per fí... per fí...

ISABEL

Per fí t'escolto. Tremolo... però t'escolto.

ARNAU

Gracies a Deu que'ns podem veure ab calma.

ISABEL

Ab calma, no. ¡Pobra de mí! ¿No'm veus?

ARNAU (*acostàntseli*)

¿Tens fret? Abrigat, donchs.

ISABEL (*apartantsen*)

No'm toquis.

ARNAU

Oh! Isabel. Ets una desgraciada y no ho mereixes. Hem de ser felissos.

ISABEL

Feya anys que m'hi veyes de desgraciada, eres a vora meu, y may m'havies donat una sola mirada de compassió. Potser ni havies tingut pera mí un trist pensament. Y ara que ets lluny d'aquesta casa...

ARNAU (*ab poca emoció*)

Ah! no! Fa temps que penso en tu.

ISABEL

La veritat, Arnau! La veritat! No sè si crèuret. Parlam de manera que no'm fassis dubtar. No busquis paraules boniques.

(*Ab veu tota torbada*) ¿Còm ha estat això? ¿còm ha estat?

ARNAU (*cohibit*)

Primer te vaig veure desgraciada y't vaig compadir. Mereixies amor y una vida d'amor plena de pau.

ISABEL

Això no m'ho podràs donar may tu. Ab tu y sense tu la meva pau es perduda per sempre.

Però... y desprès? Després què vares sentir per mi? Còm te va venir la irreflexió de torbar encara mes la meva vida dolorosa y amagada?

ARNAU

L'amor me va torbar a mi.

ISABEL

L'amor? Un gran amor?

ARNAU (*sense la forta emoció ab que hauria de dir aquestes paraules*)

Si... un gran amor.

ISABEL (*el mira y esclata de sobte*)

No't crech... no't crech. Escolto lo que'm dius y no'm fas sentir rès que'm fassi crèuret. (*Arnau no respón*) El teu silenci m'espanta... Veus? Ja'm sento penedida de lo que he fet. Ves! Ves, Arnau!... Y adeu per sempre.

ARNAU

Si fossis una dòna heròica t'obriría el meu cor de bat a bat.

ISABEL

Veig en tos ulls y en ton posat no sè què que m'esglaya.

ARNAU

Es que t'haig de dir coses terribles que l'amor pot fer lleugeres, si tu vols.

ISABEL

Tot es prou terrible en la nostra situació.

ARNAU

Es que temo perdre el teu amor, y si'l perdo m'enfonzo per sempre.

ISABEL

No l'has guanyat encara'l meu amor, Arnau. M'he abocat tan sols al abim.

ARNAU

Oh! Jo hi vaig caure al abim, y esferehit ne surto, sagnant, pera guanyar la teva abrassada salvadora. Míram als ulls y veuràs llàgrimes. Míram al front y veuràs suhor de mortal engunia. Donam la mà, donam la mà o sinò m'enfonzo per sempre.

ISABEL

Ara que'm parles axís, tan agitat, no m'esglayes tant com quan m'has dit que m'estimaves.

ARNAU

Hi ha que fonamentar l'amor en la veritat per crua que sigui. ¡Si, si, Isabel! L'amor, el meu gran amor!

ISABEL

Contam, donchs, les coses horribles que dius. Obram el teu pit atormentat.

ARNAU

Temo que no siguis prou generosa y't perdi. Escolta, escolta donchs ¿Fores capassa de perdonar una gran cobardía?

ISABEL

¿Què dius?

ARNAU

¡Oh! No'n fores capassa, no. Una baixesa... una cobardía... (*ab naixenta joya*) però, després, l'amor resplandiría eternament ¿ho sents? eternament!

ISABEL

Si'l passat es vergonyós però la teva passiò te'l purifica...

ARNAU

Oh! Que visqui sempre més sense consol si no es veritat. Que mori de fam y fret en un recó sabent que tu penses en mi y'm maleheixes... La passió que per tu sento es la salvació de la meva vida, la pau de la meva ànima. Tot! Tot!

ISABEL (*entendrida*)

Pobre Arnau! Sembla que hagis comès un crim. Acabaràs per intranquilisarme. Si de mi t'ha de venir el consol... o'l perdó, digues!...

ARNAU

De tu. De tu... més que de Deu. (*Pausa*)
Quan el teu marit me va estafar tan baixament jo'm vaig sentir petit y venjatiu, més qu'ell, més. No sabía per ahont ferirlo perque ell vigilava com un lladre. Va ser una ubriaguesa de maldat.—Ahont li farè més mal? —vaig pensar jo.—

ISABEL (*esborronantsè*)

Miserable! Enamorarme a mi pera ofèndrel a n'ell? Això vas fer?

ARNAU

Calla! Calla! Que jo no era jo, Isabel. Va durar poch el propòsit d'aquesta venjança indigne.
Al mirarme tu, tan hermosa, tan càndida, me'n vaig sentir penedit y un gran amor se va encendre en mi, de sobte, purificantho tot, colgant l'odi, destroçantme'l cor. Com aquell que va a fer mal y vol de cop y volta fer tot el bé que pugui. Comprens que dich? Com qui anés a matar a sa mare y de sobte se li llensés agenollat als peus, amagant esferehit la cara encesa en el pit maternal, generós y amorosit...

ISABEL

No't vull sentir... no't vull sentir...

ARNAU

Jo duya la meva vergonya y la meva passiò al mitx de la cara, com flames que'l vent en lloch d'apagarles les fa créixer.

ISABEL

Tots hem estat malvats, tots.

ARNAU

Quan tu, ignocenta, me miraves ab naixen-

tes promeses de llunyanes felicitats, sentía jo tot el goig y tota la desesperaciò de la terra.

ISABEL

Prou! Vesten! Vesten!

ARNAU

Jo no he sabut fingir. Perdò! Perdò! Jo no he sabut pas dir que t'estimava bojament sense avans mostrarte, avergonyit, ma perversitat. He estat l'home més petit del mon, si tu vols, però també ara creixo d'arràn de terra. Sigues gran, sigues generosa, Isabel.

ISABEL

Vesten! Vesten, per caritat, d'una vegada.

ARNAU

El pecador més gran es el preferit. Perdònam, y t'adoraré com a una santa.

ISABEL (*empenyentlo cap a la porta*)

No't vull veure... no't vull sentir.

ARNAU

M'ho podía pensar. Tambè ets petita. Primer te sents la figura de dòna, ofesa, que l'ánima commoguda.

ISABEL (*ofesa*)

Arnau, te dich que prou. Fa estona que no sento lo que'm dius, que no entench rès. Vesten... Vesten!

ARNAU (*tambalejantse*)

Estich aplanat. No'm treguis.

ISABEL

Fòra! Fòra't dich! Tots som uns malvats.

ARNAU

Vensut aixís, ahònt anirè? Tot jo flaquejo y caich.

ISABEL (*llensantlo fòra*)

Arrossègat! Arrossègat!

(*Isabel se desepera; després se calma aparentment y ab mirada inexpresiva mira al foch que llengoteja. Per l'esquerra entra Francisca y ab esglay diu a Isabel*)

FRANCISCA

¿Donchs què ha passat? ¡Deu meu! ¿No'm sents? Pobreta meva! Què ha passat?

ISABEL

Tots som uns malvats.

FRANCISCA

Jo, també?

ISABEL

Tots, tots.

FRANCISCA

Morta voldría ser per no sentirme aquestes paraules dels teus llavis. Làlgrimes de sanch ploraría perque creguessis que vull la teva felicitat. Ho sents? Però no'm veus?

ISABEL

Callèu... Callèu... Les vostres paraules ressonen en mes orelles sense sentit. Es tan gran el meu dolor, que'l vostre no'm pot commoure gens. Tinch els ulls admirats y'm sento magullada com si m'haguessin rebotut per terra sense pietat.

FRANCISCA

Oh! Si fossis menuda per agafarte en mos brassos, acotxarte al bressol y bressolarte. Recòrdaten, recòrdaten per caritat que ningú't sabía acotxar mellor que jo. Recòrdaten.

ISABEL (*irònica*)

Un bressol? Una caixa voldría. Una caixa negra, ben clavada y quatre pams sota terra.

FRANCISCA

En lloch de durte'l consol t'ha aumentat el dolor? Jo no ho vull! Jo no ho vull! Allà hont el vegi, vella com soch li escupiré a la cara.

ISABEL (*pensant en una altra cosa*)

La nena dorm?

FRANCISCA

Si.... jo crech que si.

ISABEL

Aneuho a veure.

FRANCISCA (*se'n va a mirarho y torna dessequida*)

Si, dorm.

ISABEL

Dorm tranquila?

FRANCISCA

Com un àngel!.

ISABEL (*murmura*)

Com un àngel!...

FRANCISCA

Veshi tu també a descansar; agafarás fret llevada. Demà serà un altre día y no veuràs les coses tan negres com avuy. La nit es mala consellera. Veshi, creume, veshi. No vols?

ISABEL (*sècament*)

No.

FRANCISCA

May m'hi has parlat axís. Què t'he fet jo? He fet lo que tu has volgut. Sempre he fet lo que tu has volgut. (*Plora*).

ISABEL

No plorèu, no plorèu.

FRANCISCA

No m'ho mereixo axò.... no m'ho mereixo. (*Se sent soroll per l'escala*).

ISABEL

Callèu!

FRANCISCA

Què?

ISABEL

Aneusen.

FRANCISCA (*anantsen per l'esquerra, sanglotant*)

Pobra de mi! Vella com soch....

(*En Joan desde fòra, ab la clau no encerta'l pany. A la fi obra y entra ab una gran violencia*).

JOAN

Sé qui ha estat aquí. Quína vergonya més gran per casa meva! En mitx dels meus tàrnguls no més faltava que tu te'm tornessis una...

ISABEL

Eh!! Ni ara ni may m'insultaràs. No ets tu qui pot tirarme la primera pedra.

JOAN

Està bé axò. Com hi ha Deu! Encara alses la veu. Surto, treballo, vigilo perque l'enemich no'm segui l'herba sota'ls peus, y quan soch fòra, l'enemich ve a casa, a casa meva, com un rey, y'm tè la meva dòna als brassos.

ISABEL

No es veritat.

JOAN

Calla! No't creuré may més. Còm te puch creure!...

ISABEL

No es veritat. No m'ha tocat un fil de roba.

JOAN (*ab expressió de fàstich*)

Heu resat el rosari potser?

ISABEL

No m'haig d'escusar. Tots som uns malvats, tots. Ens coneixem bé.

JOAN

Acusa... acusa, dòna, si't sembla. No sé quin Sant me deté (*alsa el bras*).

ISABEL

Pegam si goses. No més me falta això.

JOAN (*cridant*)

Potser axís la vergonya te pujaría a la cara. Estàs frisosa com una bestia acorralada... Oh! No'm vull perdre (*cridant més fort*) perque has de saber...

(*La nena se desperta y crida*).

LA VEU DE LA NENA

Mama! mama! què teniu? M'heu despertat. No sè què teniu.

ISABEL

Calla! La nena, sents? (*tràgicament*). Escolta: Si del fanch que anem tots bruts ne va un esquitx a la nena, me mato!

JOAN (*dominantse*)

Això es viure al infern.
(*La nena surt de la dreta, esporuguida, ab la esclavina d'anar al colegi sobre la camiseta. Du les cames nues y els peus descalsos. Isabel corre cap a n'ella ab gran emoció*).

ISABEL

Oh, filleta meva! Quina vista tens tan esferehida!

ISABELETA

He sentit crits. Primer els he sentit somniant. Després m'he despertat y he conegut la veu del papa. No sé què deya... Cridava... Cridava molt.

ISABEL

Ah, tonteta! Si era de broma, veritat, Joan?

JOAN (*agrement*)

Sí, era de broma.

ISABEL

El papa feya la veu d'un conegut seu que anava pel carrer y s'ha enfadat ab una nena dolenta que desde un balcó li ha tirat a sobre un grapat de terra.
(*La Isabeleta mira al seu pare*)

JOAN

Això mateix: un grapat de terra. (*Y s'enfada ab ell mateix de la comedia que fà.*

ISABELETA

Com que després de sopar us heu enfadat, jo'm pensava...

ISABEL

Y ara! Era aquell senyor que deya: (*estrafent la veu*): Ah, dolenta!

ISABELETA

M'ha semblat que també deya: Perque has de saber...

ISABEL

Si, si: Perque has de saber... que si vaig a buscar un municipal... Però ara que me n'adono. Descalsa, vens? Oh, descalsa... y tremolant de fret. (*Se l'asséu a la falda, se treu el mocador de llana de les espatlles y li abriga les cames y els peus*). Pobreta! La meva Reyna, el meu consol.. el meu únich consol (*l'amanyaga*). Oh! Si panteges com un aucell! Aquí, aquí a la falda de la mama, fins que't vingui la sòn... ben confiadeta... ben calentona...

(*En Joan se sent molestat per la dolcesa que posa en les paraules la seva dòna, mira a la nena sense cap sentiment y diu de sobte, bàrbarament*).

JOAN

Mira! Ja que ab la nena us aveniu tant, ella y tu us en anèu a viure a fòra.

ISABEL

Ho manes això?

JOAN

Sí. Y no ho vull dir més que una vegada.

ISABEL

Donchs bé: ho farem.

ISABELETA

A fòra de casa? Què vol dir, mama?

ISABEL (*ab gran dolcesa*)

Vol dir a fòra, al camp... un quant temps... (*En Joan al sentir «un quant temps» va a dir quelcom. Isabel ab una mirada li demana silenci tot

donantli a compendre que ja entèn què vol dir, y repeteix a la nena): Un quant temps... Veuràs, nena, còm disfrutarem! May hi hem estat plegades al camp y jugarem com unes bojes. Y quan vols que'ns en anem, Joan?

JOAN

Lo més aviat possible. Jo, aquí, tot sol, ja'm bastaré per ara y sempre, entens?

ISABEL (*senyalant a la nena y amagantla perque no'l vegi ni 'l senti)*

Però la nena...

JOAN (*en veu baixa*)

La nena ab tu. Què'n faria jo d'ella?

ISABEL

Oh! sí! ab mí sempre, sempre... es clar! però vull dir que ab aquest fret...

JOAN

Per la nena pots esperar que'l temps millori. Mentrestant comensa a prepararho tot. Ja ho sabs (*y se'n va per la esquerra*).

ISABELETA (*mirant al seu pare*)

Veus, mama, còm?...

ISABEL (*interrompentla pera distrèurela*)

Anirem a un lloch que hi hagi forses nenes que't siguin ben amigues y poguèu jugar sempre.

ISABELETA

Jo no més vull jugar ab tu. Tu m'ho has dit.

ISABEL

Si, millor, ab mi. Y ara dorm, dorm, maca (*y se posa a cantar ab una veu de llàgrimes*):

La Mare de Deu
quan era xiqueta
anava a costura...

ISABELETA

Ja no soch tan petita, mama, perque m'adormis a la falda.

ISABEL (*ab infinida emoció*)

Jo't voldria petita y ignocent tota la vida. No hi vols dormir?

ISABELETA

Oh! Si tu vols, sí.

ISABEL

Dorm, filla, dorm (*y canta y s'aguanta'l plor*).

Anava a costura
a apendre de lletra.
Ananthi passava
per un caminal

ISABELETA (*adormintse*)

Qu'ets bona, mama! Qu'estarem bé a fòra!...

ISABEL

tot cubert de roses
y de lliris blanchs.

ISABELETA (*aclucant els ulls*)

Qu'ets bona! Qu'ets bo...na...!

LA CORTINA HA ANAT BAIXANT PAUSADAMENT

Obres de l'autor

¡¡Bort!! Monòlech (Agotat)

Coses meves. Poesíes ab un pròlech del mestre Franquesa y Gomis. (Agotada)

Esbossos. Primers articles literaris, ab ilustracions den Martinez Padilla. Edició de *El Eco de Sitjes* pera'ls suscriptors del periòdich.

De la vida. Poesíes	2	ptes.
Croquis cubans	2	»
Gent. Articles literaris . . .	3	»
L'Estrany. Noveleta. Biblioteca *Foch Nou* de Reus	0'35	»
L'amich. Novela	3	»

TEATRE

Nuvols en creu. Drama. . .	1	»
Cel que s'obre. Comedia . .	1	»

	Pessetes	
L'honor, topo en un acte, per Apeles Mestres.		50
Els mestres contistes. Volum tercer . .	1	
La familia Rocamora, drama en quatre jornades, per Pompeu Crehuet. . .	2	
Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda, sainet en un acte, per Manel Folch y Torres.		75
El pobre Enrich, llegenda germànica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2	
La morta, quadro dramàtich, per Pompeu Crehuet	1	
L'enrenou del poble, quadro de costums en un acte, per Felip Palma. . . .		75
El comensar de les coses, comedia en quatre actes, per Joseph Morató. .	2	
Llibre del actor, per J. Ferràn Torras.	1	
Flames en l'ombra, drama en tres actes. per A. Butti.	2	
Les precioses ridícules, comedia en un acte, per Molière.	1	
Drama d'humils, un acte, per J. Puig y Ferreter.	1	
Nit de neu, drama en un acte, per Robert Bracco.	1	
Pèl de Panotxa, obra en un acte, per Jules Renard		
L'Agricultor de Xicago, comedia en dos actes, per Gabriel Timmory .	1	50
Gaziel, poema lírich-dramàtich en un acte, per Apeles Mestres. . . .	1	
Les anguníes del repòs, comedia en tres actes, per Joseph Morató. .	2	
Edip Rey, tragedia de Sòfocles. . .	2	
El malalt imaginari, comedia en tres actes, de Molière	2	

	Pessetes
Flors y Violes, dos actes de comedia, per Pompeu Crehuet.	1 50
Les arrels, drama en tres actes, de Joseph Morató	2
La Cort de Lluís XIV, drama històrich en cinch actes, de Victorià Sardou	2
La Rondalla del Amor, Trilogía, de l'Apeles Mestres.	1
Les bessones, quadro de comedia, den Florenci Cornet.	75
Reixes enfora, drama en tres actes, den Manel Folch y Torres	2
Scherzo, comedia en un acte, de J. Pous y Pagés	75
May se fa tard si el cor es jove, comedia en tres actes de l'Avelí Artís y Balaguer	2
L'únich consol, drama per R. Suriñach Senties	1

DE TOTS COLORS

Preu: 1 pesseta